

NOUA STAGIUNE ÎN U. R. S. S.

Uniunea Sovietică este de la un capăt la altul, de la Riga și Tallin pînă la Vladivostock, de la Murmansk și Arhanghelsk pînă la Tbilisi și Baku și de la Tamir pînă la Pamir, un grandios șantier nu numai industrial și agrar, dar și artistic. Acolo sînt și subiecte. Sînt și piese noi. Apar mereu alte teatre, alți dramaturgi. Se lucrează. Se creează. Greu să rezumi în marginile restrinse ale unui articol o viață atît de intensă și cu atît de multiple aspecte; în același timp ar fi și obositor pentru cititori să întocmești lista întregă a spectacolelor noi programate pentru stagiunea 1958—59, mai ales cînd te gîndești că numai în R.S.F.S.R. sînt prevăzute în actuala stagiune 509 asemenea spectacole. Și sînt 16 republici!

Vom căuta, în consecință, să aruncăm o privire generală asupra noii stagiuni și să desprindem trăsăturile ei esențiale, spre a ne face o idee de ansamblu, străduindu-ne să sistematizăm faptele și oprindu-ne numai asupra lucrurilor care ne pot servi de orientare și din care putem trage învățăminte și inspirație.

Cînd aruncăm ochii pe repertoriul și numărul spectacolelor înscrise pentru stagiunea care a început, primul lucru care atrage atenția este, și trebuie să fie, bineînțeles, noul și proporția acestui nou față de ceea ce-i reluat sau vechi, căci în aceste lucrări noi se oglindește efortul scriitoricesc de a ține pas cu vremea și în ele se răsfrînge actualitatea care ne interesează.

Or, spre a ne menține la exemplul citat mai sus, al Republicii Sovietice Federative Socialiste Ruse, din cele 509 spectacole prevăzute spre a fi reprezentate în actuala stagiune, 317 sînt din literatura dramatică sovietică, ceea ce reprezintă aproape 63% dramaturgie originală și nouă.

Proporția aceasta este generală — pe întreaga, uriașa rețea de teatre a Uniunii Sovietice — și, confruntată cu anul trecut, ea se arată în vădită creștere.

Locul destinat altor literaturi dramatice e ocupat de: piese din repertoriul clasic universal; piese din dramaturgia clasică rusă; piese scrise de autori străini și dramatizări.

Ce piese din repertoriul clasic universal se vor juca?

La Moscova — Shakespeare e la mare cinste. Teatrul „E. Vahtangov” joacă acum *Hamlet* și proiectează să pună în scenă *Antoniou și Cleopatra*. La Teatrul Mic se reprezintă *Macbeth*. La Mossoviet, *Nevelele vesele din Windsor*. Tot la Moscova — la M.H.A.T. — se dă *Maria Stuart* de Schiller. Teatrul regional din Sverdlovsk și-a deschis stagiunea cu *Hernani* de Victor Hugo.

Din dramaturgia clasică rusă se joacă tot ce face parte din repertoriul permanent, de la comedia *Prea multă minte strică* de Griboiedov (tradusă și în limba tadjică și urmînd a fi prezentată anul acesta pe scena Teatrului de Dramă tadjic din Stalinabad) și pînă la *Gorki*. Se pregătește (la Teatrul „Vahtangov” din Moscova) și reprezentarea micilor lucrări dramatice ale lui Pușkin: *Mozart și Salieri*, *Masafirul de piatră*, *Cavalerul avar* și celelalte.

Dramatizările tind în special să popularizeze marile opere rusești.

Vom cita — ca mai importante —: *Viața lui Klim Samghin* de Gorki, la care lucrează Teatrul Mare de Dramă din Leningrad, și *Acum ori niciodată* după romanul *Oblomov* al clasicului I. A. Gonțearov, cu care și-a deschis stagiunea Teatrul Comsomolului din Leningrad. Și pentru ca să nu uităm Moscova — vom adăuga: *Brățara cu granate*, după nuvela cu același nume a marelui Kuprin, primită la Teatrul „Vahtangov” și *Trei pietre de credință* de N. Vîrta, dramatizată chiar de autor după romanul său *Clopotele de seară* și înscrisă în repertoriul Teatrului Mossoviet, care și-a deschis stagiunea la 18 octombrie¹.

În sfîrșit, vin la rînd piesele de autori străini moderni. La Teatrul Comsomolului Leninist din Moscova: *Sfînta Ioana* de Shaw, la Teatrul de Dramă din Stalinabad: *Jertfa* de Rabindranath Tagore, și

¹ Semnalează ca interesante încă două dramatizări: *Cele 12 scaune*, după romanul lui Ilf și Petrov, la Teatrul regional de păpuși din Kirov, și *Zece zile care au zguduît lumea*, după reportajul cu același nume al lui John Reed.

la Teatrul Armatei (tot din Moscova) se continuă reprezentarea comediei *Titanic-Vals* de Tudor Muşatescu. Sint anunţate şi citeva spectacole noi; de exemplu Teatrul de Dramă „Ivanov” din Odesa pregăteşte piesa dramaturgului italian A. Nicolai: *Signor Mario scrie o comedie*, Teatrul Central al Armatei Sovietice (din Moscova) — piesa *Uitat de toţi* de Nazim Hikmet, Teatrul „Mardjanşivili” din Tbilisi — piesa dramaturgului chinez Tzao Iu *Uraganul*, iar vestitul teatru georgian „Rustaveli” şi-a deschis stagiunea cu piesa dramaturgului grec G. Sevasticoğlu — *Ingerii*.

***

Fără îndoială, totuşi, că cea mai semnificativă şi mai instructivă pentru noi este literatura dramatică sovietică nouă, grefată pe teme de actualitate.

Şi piesele din această categorie pot fi la rindul lor grupate, după caracter, sub mai multe rubrici mari.

În prima rubrică aş clasa piesele ce se vor monta cu prilejul anumitor aniversări.

Astfel, în primul rînd, toate teatrele pregătesc în întîmpinarea celui de al XXI-lea Congres al P.C.U.S. spectacole noi, festive. Aşa de pildă, Teatrul Mossoviet dîn Moscova pregăteşte premiera piesei *Lupta pe drum* de G. Nikolaeva şi S. Radzinski, iar Teatrul „Vahtangov” — punerea în scenă a unei dramatizări după romanul lui V. Kocetov *Fraţii Erşov*.

Sărbătorirea celor 40 de ani de la înfiinţarea Comsomolului a ocazionat o mare eflorescenţă de piese scrise pentru tineret. Cităm doar citeva, din cele programate în teatrele mai cunoscute. Teatrul Mossoviet a înscris, bunăoară, pentru această aniversare: *Un an de viaţă* de A. Ceakovski şi I. Rubinstein, Teatrul Mic a pregătit două piese: *De ce zîmbeau stelele* de A. Korneiciuk şi o piesă a tînarului dramaturg ucrainean M. Zarudnii, *Sprintara*. Teatrul Comsomolului din Leningrad a înscris două dramatizări: *Pentru puterea sovietelor*, după romanul cu acelaşi titlu al lui Kataev, şi *Cu singele inimii*, după nuvela „Tinerete” de A. Boicenko. Teatrele din Kiev închină aceleaşi aniversări o serie întreagă de piese noi. Aşa, Teatrul „I. Franko” montează *Seri dintr-un sat de lingă Dikarka* (titlu vechi — piesă nouă) de V. Minko. Teatrul „Lesea Ukrainka” pune noua piesă a lui L. Dmitrenko: *Mai bine niciodată decît tîrziu*. Teatrul din Viniţk pune şi el o piesă la Zarudnii: *Cînd iubesci*. Toate aceste piese sînt noi şi vin să se adauge la lucrările din anii trecuţi închinat tînetului şi care sînt reluate cu prilejul mai sus-amintitului eveniment festiv.

Actuala stagiune a coincis în unele republici, cu împlinirea a 40 de ani de la instaurarea puterii sovietice; iarăşi un eveniment care a inspirat în respectivele republici piese noi pe care teatrele locale şi-au făcut un titlu de onoare să le reprezinte. În Daghestan, de pildă, Teatrul de dramă „Maxim Gorki” va evoca figura eroului revoluţionar Mahaci Dahan-daev, reprezentînd piesa dramaturgului A. Kurabanov, intitulată *provizoriu Primul comisar*. La Teatrul de Dramă „Rustaveli”, din Tbilisi, se va juca o piesă de P. Kakabadze închinată înstaurării puterii sovietice în Georgia. La Teatrul bielorus „Ian Kupala” se joacă piesa *Zilele naşterii noastre* a lui I. Melega, închinată zilelor istorice revoluţionare cînd a luat naştere republica bielorusă.

Şi mai sint aniversări care vor fi marcate prin piese noi: a 40-a aniversare a Partidului Comunist din Lituania, cu care prilej se va reprezenta la Teatrul Academic de Stat din Vilnius piesa lui A. Gudaitis-Guzlavicius: *Arma invizibilă*, a cărei acţiune se petrece în ultima perioadă de stăpînire a burgheziei şi ne arată lupta eroică a Partidului Comunist lituanian; 400 de ani de la întemeierea oraşului Astrahan, ceea ce va prilejui Teatrului regional de dramă „Kirov” din acest oraş un turneu la Moscova cu piese noi şi cu cele mai bune spectacole din stagiunile trecute; 1100 de ani de la naşterea cîntăreţului popular Abulhasan Rudaki, creatorul poeziei clasice tadjico-persane, care a determinat pe scriitorii tadjici Mirze Tursunzade (poet) şi Satim Ulug-zade (dramaturg) să-i închine o piesă de teatru, a cărei premieră a avut loc în octombrie anul acesta.

Dar în afară de piesele noi, ocazionate de toate aceste aniversări, au şi fost reprezentate fie odată cu inaugurarea stagiunii, fie printre primele spectacole care au urmat, un număr destul de însemnat de alte piese noi:

Teatrul Mossoviet din Moscova şi-a inaugurat stagiunea la 18 octombrie cu *O profesiune primejdioasă* de V. Soloviov. Teatrul Mic — o piesă a lui S. Ermolinski, *Testamentul* şi una a unui tînar dramaturg G. Nikitin, *Petru şi Pavel*. Teatrul Central al Armatei a anunţat un spectacol nou pentru tineret: *Pasărea de piatră* de P. Mal'arevschi. Teatrul „Vahtangov”, *Lege necrisă* de V. Pistolenko şi mai are înscris în repertoriu: *Comuniştii* de M. Satrov şi comedia de dragoste *Multe îi trebuie omului?* de Galici. Teatrul Comsomolului Leninist (tot din Moscova), piesa lui A. Galici *Vasul „Pui de vultur”*, care se va juca şi la Leningrad. Teatrul Comsomolului, din a doua capitală a U.R.S.S., va repre-

zenta și piesa lui N. Pogodin: *Mica studentă*. Teatrul Mare de Dramă „M. Gorki”, tot din Leningrad, a avut ca primă premieră piesa lui V. A. Volodin: *Cinci seri*. Tot la Leningrad, la Teatrul „Pușkin”, se va da *Făclia de Aleșin*. Teatrul „Ivan Kupala” din Minsk — *Oameni și diavoli* de K. Krapiva. Teatrul regional din Grodnen (Bielorusia): *De pe lumea cealaltă* de V. Polesski. Teatrul Academic din Riga — *A treia patetică* de N. Pogodin, *Nizăieri nu se trăiește mai bine ca pe pământ* de A. Grigulis etc. *A treia patetică* se va juca și la Teatrul „Taras Sevcenko” din Harkov (Ucraina). Teatrul regional de dramă „Turgheniev” din Orel și-a deschis stagiunea la 17 octombrie cu piesa unui ziarist local V. Komov, intitulată *Inercarea*.

...Și lista se poate continua pe încă vreo câteva pagini dacă ținem socoteală că numai în republica ucraineană (ca s-o cităm fiindcă avem o cifră aproximativ exactă) sînt 30 de teatre și fiecare din ele își face o datorie de a da cel puțin încă două-trei piese noi.

Ce tratează aceste piese? Care le sînt temele?

Ele sînt variate ca și viața, ca și realitatea pe care o oglindesc.

Am văzut că o parte, legate de anumite evenimente și aniversări, evocă figuri de eroi ai revoluției și fapte din epopeea grandioasă a Marelui Octombrie. Altele aduc pe scenă episoade din Marele Război pentru Apărarea Patriei, cum este cazul cu *O profesiune primejdioasă* de V. Soloviov, cu care și-a deschis stagiunea Teatrul Mossoviet din Moscova și care ne înfățișează un aspect al eroismului cercetașilor sovietici, sau cum e cazul cu piesa dramaturgului bielorus Krapiva: *Oameni și diavoli*, care ne oferă un tablou al luptei plină de primejdii a eroilor ilegaliști din timpul Marelui Război.

O serie de piese atacă teme de politică internațională și demască fie modul de viață american, fie uneltirile imperialiștilor americani, cum face V. Polesski în piesa *De pe lumea cealaltă*, unde e vorba de o familie săracă de bieloruși plecată înainte de revoluție să-și caute „dreptatea și fericea în America”, sau I. Samiakin în piesa *Nu credeți în liniște*, care demască eforturile deșarte ale imperialiștilor americani de a atrage în slujba activității lor diversioniste și subversive, oameni sovietici, ispitindu-i cu dolari.

Cea mai mare parte din lucrările dramatice ce-au văzut sau vor vedea pentru prima oară lumina rampei în vedea stagiune se inspiră însă din realitatea sovietică și ne înfățișează aspecte mobilizatoare din viața și munca constructorilor comunismului. Aici diversitatea e încă și mai mare și nu putem rezuma pe puncte multiplicitatea temelor. Vom da însă citeva exemple:

Iată, de pildă, piesa lui Pistolenko *Legenescrisă*, pe care Teatrul „Vahtangov” din Moscova a pregătit-o pentru zilele sărbătoririi celei de a 41-a aniversări a Marii Revoluții din Octombrie. Acțiunea ei se petrece în zilele noastre pe pământurile desțelenite din Kazahstan. Sau să luăm *Un an de viață* de A. Ciakovski și I. Rubinstein. Ea e închinată tinerilor constructori din regiunea polară. Vedem dintr-o dată vastitatea preocupărilor: de la Marea Aral și Marea Caspică la Marea Albă, de la frontiera cu China la Pol.

Dramaturgul bielorus V. Polesski a scris o comedie închinată succeselor lucrătorilor de pe ogoare. Se cheamă *Plăcinte fierbinți*, iar S. Ermolinski a scris o piesă: *Testamentul*, care se va juca la Teatrul Mic din Moscova și care deschide o lucrarnă asupra vieții savanților sovietici. Tot despre viața și activitatea savanților sovietici se ocupă și piesa *Făclia de Aleșin*, înscrisă în repertoriul Teatrului „Pușkin” din Leningrad.

Piesa unui scriitor din îndepărtatul Habarovsk (*O zi de naștere* de C. Alexandrovski), primită în Teatrul Mic din Moscova, ne poartă în climatul șantierelor navale din Extremul Orient, iar piesa georgianului M. Abuladze: *Cînd se aprind stelele* ne duce în mediul minerilor din Baku.

O piesă a unui scriitor tocmai din Irkutsk (B. Kostiuovski), care va fi jucată tot pe scena Teatrului Mic din Moscova, ridică probleme de etică, iar piesa cu titlul gogolian, *Seri dintr-un sat de lângă Dikanka*, a dramaturgului ucrainean V. Mînko, pune problema alegerii unei profesii și a dragostei de muncă, pe cînd noua piesă a lui N. Pogodin *Mica studentă* tratează o problemă de educație a tineretului studentesc.

Actualitatea se arată așadar, din plin, inspiratoarea generoasă a dramaturgilor sovietici. Activitatea teatrală din U.R.S.S. se arată și ea, ca totdeauna, necuprins de bogată și larg pilduitoare.

Septembrie, 1958.

Svetlana Marosin